

8. Трусова К. Е. Формирование системы показателей для управления развитием муниципального образования в посткризисный период / К. Е. Трусова // Проблемы современной экономики. – 2011. – №2. – С. 260–263.
9. Лукьяненко В. А. Математическое моделирование эффективности функционирования социально-экономических систем / В.А. Лукьяненко // Анализ, моделирование, управление, развитие экономических систем : сборник научных трудов VII Международной школы-симпозиума АМУР-2013, Севастополь, 12–21 сентября 2013 г. / Под ред. доцента А. В. Сигала. – Симферополь: ТНУ им. В. И. Вернадского, 2013. – С. 251–255.
10. Козлова М. Г. Моделирование принятия социально-экономических решений в условиях неопределенности / М. Г. Козлова, В. А. Лукьяненко, Ю. Е. Иванова // Культура народов Причерноморья. – 2011. – № 218. – С. 228–235.

Гончаренко Т.П.

УДК 658.5: 338.3

ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ТРИВАЛОСТІ СТАДІЙ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

***Анотація.** В статті продемонстровані результати дослідження, сучасних на даному етапі розвитку економічної науки, підходів до визначення тривалості стадій життєвого циклу промислового підприємства. Виявлені та систематизовані специфічні особливості стадій життєвого циклу для промислових підприємств. Проведений порівняльний аналіз існуючих підходів до виявлення етапів життєвого циклу підприємства та за умов наявності наукових розробок з визначення дії кожного з них, були з'ясовані розходження у загальному періоді діяльності підприємства.*

***Ключові слова:** стадії життєвого циклу, промислове підприємство, підходи до визначення тривалості стадій життєвого циклу.*

***Аннотация.** В статье продемонстрированы результаты исследования, современных на данном этапе развития экономической науки, подходы к определению длительности стадий жизненного цикла промышленного предприятия. Выявлены и систематизированы специфические особенности стадий жизненного цикла для промышленных предприятий. Проведен сравнительный анализ существующих подходов к выделению этапов жизненного цикла предприятия и при наличии научных разработок по определению времени действия каждой из них, были выявлены расхождения в общем периоде деятельности предприятия.*

***Ключевые слова:** стадии жизненного цикла, промышленное предприятие, подходы к определению длительности стадий жизненного цикла*

***Summary.** Article demonstrated research results at this stage of modern development economics approaches to determining the duration of life cycle stages of the industrial enterprise. Systematically identified and specific features of life cycle stages for industrial enterprises. A comparative analysis of the existing approaches to the allocation lifecycle of the enterprise and in the presence of scientific research on the determination of the actions of each of them, were found discrepancies in the total period of the company.*

Determining the duration of life cycle stages of the industrial enterprise does not depend on the number of stages and their names. It primarily depends on the factors influencing the activity of the enterprise (externally or internally), as well as the specifics of the interaction of four components of the system life cycle - the industry, businesses, products and technologies that are used by the enterprise for production. Further investigation of the problem should be aimed at determining the specificity of factor influence on each of the stages of the life cycle of industrial enterprise and to identify the specific features of the various combinations of the interaction of certain components of the system life cycle of hierarchical levels.

***Keywords:** stages of the life cycle, industrial enterprise, approaches to determining the duration of life cycle.*

Постановка проблеми. Питання життєвого циклу промислового підприємства аналізуються з позиції стратегічного менеджменту, маркетингу, управління персоналом чи фінансів, які в подальшому в рівній мірі можуть застосовуватися з метою визначення економічного потенціалу підприємства в різні періоди його існування. Наряду з цим, постає проблема виявлення не лише на якій стадії життєвого циклу знаходиться підприємство, але й коли воно ввійшло в цю стадію і скільки вона ще буде тривати. Отримання інформації такого роду на практиці дає можливість оцінити реальну ситуацію та побудувати систему заходів щодо управління промисловим підприємством.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Основні здобутки побудови сучасної теорії життєвого циклу промислового підприємства дають змогу ідентифікувати стадії та визначити на якій воно саме знаходиться. В даному напрямку присвячено ряд науково-прикладних досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, зокрема: Портера М. [7], Мура Дж. [13], Фокса Х. [11], Ліпіта Ж. [12], Бланка І. [0], Покропивного С. [6], Клота В. та ін. Так, наприклад вивчаючи проблеми побудови системи оцінювання інвестиційної привабливості підприємств Бланк І., Покропивний С. та Клот В. зробили вагомий внесок у формуванні сутності та структури життєвого циклу підприємства. Авторські здобутки в визначеному напрямку дослідження були сформовані Оборською С. [8] при визначенні напрямів побудови стратегічних орієнтирів підприємства, Градовим А. [9] та Лігоненко Л. [4] – при оцінюванні конкурентоспроможності підприємства на ринку тощо. Як бачимо, дані дослідження є визначальними та базовими при вирішенні широкого кола проблем в економіці.

Проблематика визначення тривалості стадій життєвого циклу промислового підприємства залишається досить актуальним, оскільки поряд з глобалізаційними та інтеграційними умовами світова фінансова економічна криза вплинувши з одного боку на промисловість в цілому, а з іншого – змінила тривалість стадій життєвого циклу окремих підприємств.

Метою даної статті є проведення дослідження та систематизації сучасних підходів до визначення тривалості стадій життєвого циклу підприємства та виявлення специфічних особливостей визначення даних часових інтервалів для вітчизняних промислових підприємств.

Вклад основного матеріалу дослідження. Досліджуючи динамічні умови розвитку зовнішнього середовища промислового підприємства (інтеграція ринків збуту, розвитку маркетингових комунікацій та інформаційних технологій, які направлені на наближення готової продукції до кінцевого споживача тощо) було виявлено, що запорукою успішного розвитку підприємства є побудова системи адекватних та своєчасних реакцій на зміни, які відбуваються в його оточенні. На сьогодні при формуванні напряму розвитку виробництва на промислових підприємствах головним орієнтиром виступають не зміни ринкової кон'юнктури, а його технічні можливості у виробництві. Такий підхід дає можливість оцінити лише внутрішній фактичний результат роботи, а не напрямки досягнення стратегічних цілей промислового підприємства.

Одним із інструментів, який доцільно використовувати при ідентифікації та проведенні аналізу процесів розвитку економічної системи є застосування моделі життєвого циклу. Вона дає можливість сформулювати орієнтир подальших дій для промислового підприємства, які направлені на послідовні та цілеспрямовані пристосування до зовнішнього середовища.

Дослідження життєвого циклу підприємства почалися в кінці XIX ст., які стали похідною від концепції життєвого циклу продукції. В загальному вигляді можна вважати, що основа аналізу розвитку підприємства буда взята з теорії маркетингу, хоча на сьогоднішній день теорія життєвого циклу підприємства вже повністю виокремилася в самостійний напрямок дослідження.

Вперше Пенроузом Е. [14] були здійснені спроби вирішення питання визначення росту підприємства, який в своїх дослідженнях враховував основні фактори, рушійні сили організаційного росту підприємства та акцентував увагу на доцільності ефективного управління наступними параметрами:

- ресурсною базою підприємства з метою покриття виробничих можливостей підприємства;
- виробничими можливостями підприємства з метою пошуку можливості здійснення стратегії диверсифікації;
- стратегією диверсифікації з метою збільшення прибутковості підприємства.

Проведені дослідження Пенроузом Е. на сьогодні слугують відправною точкою стосовно досліджень в сфері організаційного розвитку та формування сучасної теорії життєвого циклу підприємства.

В даний час в економічних науках опис життєвих циклів носить переважно якісний характер, а в практичній діяльності застосування моделі досить обмежено через недостатню опрацювання окремих методологічних моментів. На нашу думку, це стосується переважно визначення не лише стадії на якій знаходиться промислове підприємство, а саме визначення тривалості цих стадій, оскільки в більшості джерел енциклопедичного характеру його прийнято трактувати як «період діяльності підприємства».

Розглядаючи специфічні особливості промислових підприємств з врахуванням проведених раніше досліджень та систематизації накопиченого досвіду стадії життєвого циклу підприємства можна представити на рисунку 1.

Доволі різноманітними є погляди науковців стосовно кількості етапів (від 2 до 10) та їх назв. На нашу думку, класичні етапи життєвого циклу (створення, ріст, зрілість та занепад) можуть в повній мірі описати промислове підприємство та на основі цих даних сформулювати стратегічні орієнтири роботи. Поряд з цим, виокремлення й більшої кількості етапів життєвого циклу товарів лише дасть позитивний ефект – подібнення деяких з основних етапів надасть можливість уточнити подальші орієнтири роботи промислового підприємства.

Зробивши порівняння існуючих підходів (табл. 1) до виокремлення етапів життєвого циклу підприємства та за наявності наукових доробок щодо визначення часу дії кожної з них, було виявлено розбіжності в загальному періоду діяльності підприємства.

Як видно з таблиці 1 тривалість кожного з етапів життєвого циклу підприємства в різних підходах є різною, причому структурне наповнення останньої стадії «занепад» має різне закінчення – старіння, вихід чи оновлення. На нашу думку всі ці розбіжності можливо пояснити наявністю різноплановістю об'єктів дослідження. Кожен з науковців вивчав проблему визначення тривалості дії стадій життєвого циклу на прикладі окремих галузей економіки.

Поряд з цим, тривалість кожної з стадій життєвого циклу підприємства залежить від ряду екзогенних та ендогенних факторів. На нашу думку всі ці фактори можна поділити залежно від напряму впливу. Так, наприклад, прямо пропорційно тривалість стадії життєвого циклу підприємства залежить від розміру підприємства, його форми, різновиду та сфера діяльності, і обернено пропорційно економічній та політичній нестабільності в державі.

Отже, тривалість стадій життєвого циклу залежить від наступних базових груп факторів:

- внутрішніх (наприклад, термін на який створюється підприємство, від рівня ризиковості діяльності підприємства, його розміру, рівня якості менеджменту, ефективності використання ресурсного потенціалу, технічного та технологічного рівня розвитку промислового підприємства тощо);

ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ТРИВАЛОСТІ СТАДІЙ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

- зовнішніх (розвиток нормативно-правового забезпечення сфери діяльності промислового підприємства, економічні, політичні, науково-технічний прогрес, рівень структурного розвитку галузі, кон'юнктурні фактори тощо)

Рис.1. Специфічні особливості стадій життєвого циклу для промислових підприємств

Таблиця 1. Підходи до визначення тривалості стадій життєвого циклу підприємства та загального періоду діяльності підприємства (складено автором на основі [6, 10, 5, 2, 0, 3])

Автор	Етапи, фази цикли життєдіяльності підприємства, період їх тривалості				Загальний період тривалості підприємства, роки
	Створення	Ріст	Зрілість	Занепад	
Розраховані періоди тривалості етапів життєвого циклу підприємства					
Демінг Е.	Сімейне підприємство (до 7 років)	Рациональне підприємство (до 6 років)	Інноваційне підприємство (до 20 років)	Підприємство –лідер (до 7 років)	40
Покропивний С., Колот В.	Народження (до 1 року)	Дитинство (до 2 років) Юність (3-5 років)	Рання зрілість (6-10 років) Остаточна зрілість (11-20 років)	Старіння (21-25 років)	44-63
Дослідження щодо визначення періоду проводились частково					
Адизес І.	Виходжування (до 1 року)	Етап немовляти (1-2 роки) Швидкий ріст (до 3 років) Юність (7-8 років)	Розквіт Стабільність Аристократизм (1-2 роки)	Рання бюрократизація Бюрократизація Смерть (до 1 року)	-
Мільнер Б.	Народження (до 3 років)	Дитинство Юність (2-3 роки)	Рання зрілість (5-7 років) Розквіт Повна зрілість (до 3)	Старіння Оновлення (до 3 років)	-
Дослідження щодо визначення періоду не проводились взагалі					
Грейнер Л.	«Ріст через креативність»	«Ріст через директивне керівництво»	«Ріст через делегування», «Ріст через координацію»	«Ріст через співпрацю»	-
Бланк І.	Народження	Дитинство Юність	Рання зрілість Кінцева зрілість	Старіння	-
Загорський В.	Народження ідеї	Старт	Стабілізація	Спад	-

		Зростання	Експансія	Вихід	
--	--	-----------	-----------	-------	--

На нашу думку, поряд з виокремленими базовими чинниками, які впливають на тривалість стадій життєвого циклу промислового підприємства, слід зазначити і залежність їх від тривалості окремих стадій та в цілому життєвого циклу галузі, продукції та технології її виробництва (рис. 2).

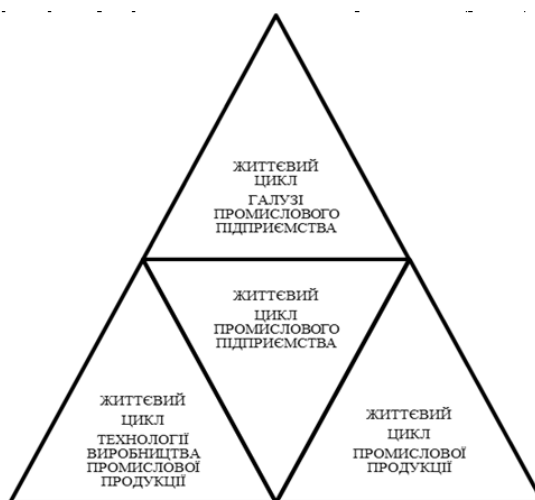

Рис. 2. Місце промислового підприємства в системі життєвих циклів різних ієрархічних рівнів

Часовий лаг нормальної діяльності промислового підприємства залежить від стратегії оновлення як продуктів, асортиментного ряду так і технологій їх виробництва. Якщо промислове підприємство невзможі вивести на ринок нову конкурентну продукцію, то ймовірність настання кризового стану підприємства в цілому є досить високою що може призвести до різкого настання останньої стадії життєвого циклу – занепад. Поряд з цим, в даній системі невід’ємне місце займає і життєвий цикл галузі: якщо галузь знаходиться на стадії створення чи стабільного розвитку, відповідно підприємство буде мати відповідні темпи розвитку, а тривалість стадій життєвого циклу значно збільшиться. За умови створення промислового підприємства на стадії спаду життєвого циклу галузі, загальна тривалість його стадій життєвості скоротиться до часового лагу, який ще буде існувати галузь.

Висновки та перспективи подальших розробок. Підводячи підсумок зазначимо, що визначення тривалості стадій життєвого циклу промислового підприємства не залежить від кількості етапів та їх назв. В першу чергу вона залежить від факторів впливу на діяльність підприємства (зовнішнього та внутрішнього характеру), а також специфіки взаємодії чотирьох компонент системи життєвих циклів – галузі, підприємства, продукції та технології, що використовується підприємством для виробництва продукції. Подальші дослідження вирішення поставленої теми повинні бути спрямовані на визначення специфіки факторного впливу на кожну із стадій життєвого циклу промислового підприємства та визначити специфічні особливості виникнення різних комбінацій взаємодії визначених чотирьох компонент системи життєвих циклів ієрархічних рівнів.

Джерела та література:

1. Бланк И. А. Управление активами / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр, 2000. – 720 с.
2. Грейнер Л. Е. Эволюция и революция в процессе роста организации / Л. Е. Грейнер. – Весник С.-Петербур. ун-та. Сер. Менеджмент. – 2002. – вып. 4. – 76–94
3. Загорський В. С. Системний аналіз категорії «розвиток» / В. С. Загорський, С. М. Борщук // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/en_re/2010_7_3/1.pdf
4. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством : Підручник / Л. О.Лігоненко.-К. : КНТЕУ,2005.–823 с.
5. Мильнер Б. З. Теория организации : Учебник / Б. З. Мильнер. – М. : ИНФРА–М, 2002. – 558 с.
6. Покропивний С. Ф. Економіка підприємства / С. Ф. Покропивний. – Хвиля прес, 1995.
7. Портер М. Международная конкуренция. – М. : Международные отношения, 1993.
8. Шершньова З. Є. Стратегічне управління: навчально-методичний посібник / Шершньова З. Є., Оборська С. В., Ратушний Ю. М. – К., КНЕУ, 2001.
9. Экономическая стратегия фирмы / Под ред. Градова А. П. – СПб., 1995.
10. Adizes I. The Corporate Lifecycle [Електронний ресурс] / Adizes I. // Режим доступу : http://www.adizes.com/corporate_lifecycle_overview.html.
11. Fox H. W. Profit Pointers for Product Managers / H. W. Fox // Advanced Management Journal. – 1973. – Vol. 38. – P. 32–36
12. Lippitt G. L. Crises in a Developing Organization / G. L. Lippitt, W. H. Schmidt // Harvard Business Review. – 1967. – Vol. 45 N. 3. – P. 41–48
13. Moore G. Crossing the Chasm / G. Moore. – N. Y. : HarperBusiness, 1991

14. Penrose E. Biological Analogies in the Theory of the Firm / The American Economic Review. – 1952. – Vol. 42 N. 5. – P. 804–819

Григораш Т.Ф., Шатній Ф.В.

УДК 336.76

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ЛІЗИНГОВИХ КОМПАНІЙ ТА РОЗРОБКА ШЛЯХІВ ЇЇ ВДОСКОНАЛЕННЯ

***Анотація.** У світовій економіці лізинг займає друге місце за обсягами інвестицій після банківського кредитування. Це один із прогресивних методів матеріально-технічного забезпечення виробництва. Тому наразі актуальним є акцентування на питаннях розвитку нової галузі для України.*

В статті розглядається як саме лізинг уможливорює використання новітньої техніки й передових технологій, оновлення, модернізацію обладнання для підвищення власної ефективності та конкурентоспроможності. Він є дієвим способом реалізації продукції підприємств-виробників активів, які можуть передаватися в лізинг. Його чисельні переваги, на відміну від традиційного банківського фінансування, спрямовані на вирішення проблем нестачі капіталу та проблем ліквідності, з якими часто стикаються й українські підприємства.

Розглядається структура лізингових компаній, механізм їхньої роботи, частка на ринку послуг. Описано схеми відносин у компанії, наведено шляхи подальшого розвитку та перспективи зростання.

В статті проаналізовано динаміку найважливіших показників розвитку ринку лізингових послуг в Україні: кількість лізингових компаній, кількість та вартість укладених лізингових угод, джерела фінансування лізингових операцій, вартісний розподіл договорів фінансового лізингу за галуззю та видом обладнання.

Ключові слова: альтернативний метод, реструктуризація, капіталовкладення, фінансова стійкість, залишкова вартість, центри витрат.

***Анотація.** В мировой экономике лизинг занимает второе место по объемам инвестиций после банковского кредитования. Это один из прогрессивных методов материально-технического обеспечения производства. Поэтому сей час актуальным есть акцентирование на вопросах развития новой отрасли для Украины.*

В статье рассматривается как именно лизинг делает возможным использование новой техники и передовых технологий, обновление, модернизацию оборудования для повышения собственной эффективности и конкурентоспособности. Он есть действенным способом реализации продукции предприятий-производителей активов, которые могут передаваться в лизинг. Его многочисленные преимущества, в отличие от банковского финансирования, направлены на решение проблем нехватки капитала и проблем ликвидности, с которыми часто сталкиваются и украинские предприятия.

Рассматривается структура лизинговых компаний, механизм их работы, доля на рынке услуг. Описано схемы отношений в компании, обозначено пути дальнейшего развития и перспективы роста.

В статье проанализировано динамику наиболее важных показателей развития рынка лизинговых услуг в Украине: количество лизинговых компаний, количество и стоимость подписанных лизинговых договоров, источники финансирования лизинговых операций, стоимостное распределение договоров фінансового лізинга по отрасли и по виду оборудования.

Ключевые слова: альтернативный метод, реструктуризація, капіталовкладення, фінансовий стійкість, залишкова вартість, центри витрат.

Summary. In the world economy leasing is second largest investment after bank lending. It is the one of the progressive method of logistic support production. That's why important is the emphasis on strengthening the new branch in Ukraine.

For efficient functioning of the market leasing services in Ukraine should be analyze the situation developing today identify the problems that are characteristic of leasing services, and offer possible measures to resolve them.

The article examined how leasing allows to use the latest technology and cutting-edge technology, upgrade equipment to boost their efficiency and competitiveness. It is an effective way of marketing products companies producing assets that can be transferred on lease. Its numerous advantages in contrast to traditional bank financing to addressed the problems of lack of capital and liquidity problems, which often face and Ukrainian enterprises.

Consider the structure of the leasing companies, how they work, share services market. Described schemes of the companies' relations, indicated the further development and growth prospects. Described how leasing companies can improve economic development of Ukraine. Compared all the pluses and disadvantages of this kind of activity. Made conclusions for more efficient use of leasing in Ukraine.

This article analyzes the dynamics of the most important indicators of the leasing market in Ukraine: the number of leasing companies, the number and value of concluded lease agreements, funding leases, cost-sharing agreements for the leasing industry and type of equipment.

In the given article we define the term "leasing" as a number of different by economic and judicial nature relations, such as investing, crediting and property ownership. Leasing can be applied at any business, but provided by specialized leasing companies is more effective.